

jeoloji mühendisliği tarihinden bazı kesitler

Anlaşılan o ki, sadece Resmi Gazete’de değil Türkiye Jeoloji Bülteni arşivine uzandıkça da tarihimizden yeni kesitlere, şarşırtıcı bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu yazıda Resmi Gazete sayfalarında yer alan ve geçmişte kalmış bazı bilgileri paylaştım. Bu sayfalarda bizlerin, özellikle de genç meslektaşlarımızın, dikkatini çekeceğine inandığım değişik bilgilere ulaşmak mümkün.

Biz jeoloji mühendisleri, mesleğimizin bizlere kazandırdığı birşey mi bilemem ama, diğer mühendisliklerden farklı olarak geçmişe daha meraklı oluyoruz; geçmişten bugünlere ulaşan “bir izi” görmeden rahat edemiyoruz.

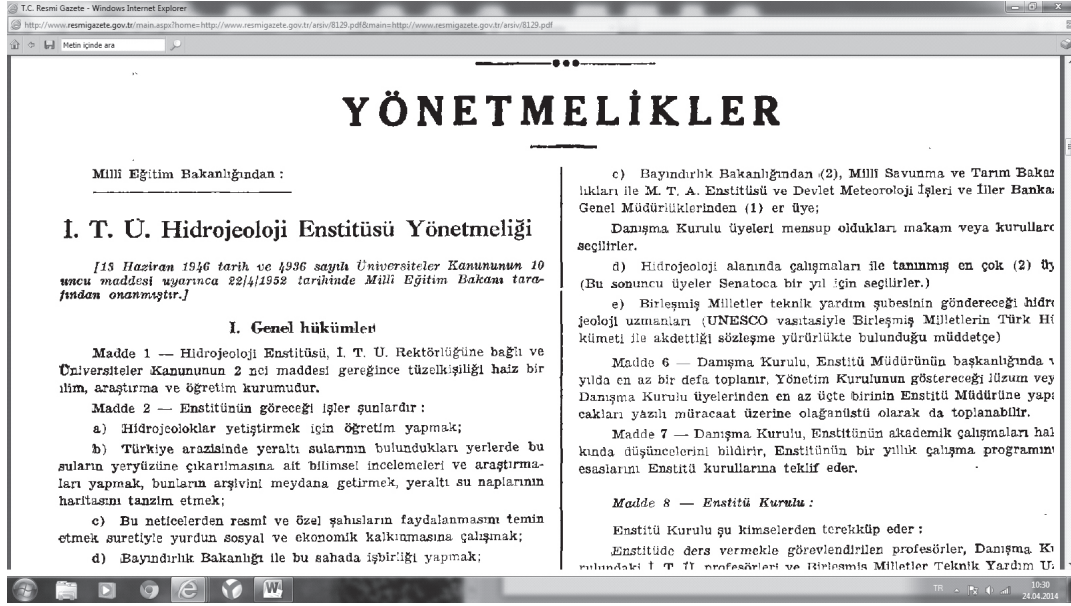
Odamız ve mesleğimizle ilgili tartışma platformlarına katılmaya çalışan biri olarak “geçmişte bu konuların gündeme gelip gelmediğini, gelmiş ise neler söylendiğini” hep merak etmişimdir. Bu konularda elbette başvurulabilecek çok sayıda kaynak var. Ancak belki de en az başvuru kaynak Resmi Gazete arşividir. Resmi Gazete, adı üzerinde “resmi görüşün” kendisidir ve bu haliyle birçoğumuz için “kaynak vasfı” tartışmalı olabilir (Resmi Gazete’nin devletin resmi sesi olduğu açıktır ve bu yazının da bu konuda herhangi bir tartışma başlatmak gibi bir amacı bulunmamaktadır).

Yakın bir zamana kadar Resmi Gazete’yi güncel mevzuatın takibi vb değişik nedenlerden dolayı izlemeye çalışırdım. Yukarıda belirtildiği gibi, ister meslekten bize sinmiş bir duygu ister kişiliğimdeki “mevzuatçı bakış açısının hakimiyeti” diyelim, Resmi Gazete’nin 07.02.1921 tarihinden itibaren yayımlanan tüm sayılarının erişime açılması ile birlikte sadece

güncel mevzuat açısından değil geçmişte jeoloji ile ilgili hangi konuların resmi gazeteye yansıdığına ilişkin <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx> adresindeki veriler içerisinde bir tarama yapmaya karar verdim. Ulaştığım bilgilerin bir bölümü aşağıda sunulmuştur.

Resmi Gazete’de Jeoloji Mühendisliği ile ilişkili ulaşabildiğim en eski kayıt, 1949 yılı Ocak ayında gerçekleştirilmiş bir atama karardır (24.01.1949-7113 RG). Milli Eğitim Bakanlığı’nın adı geçen ataması¹ ile Ahmet Can OKAY İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeoloji ve Mineraloji Enstitüsü Profesörlüğüne görevlendirilmiştir.

17.02.1949 tarih ve 7134 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı² ile **Türkiye Jeoloji Kurumu** (TJK) o tarihte yürürlükte olan 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu’nun 37. Maddesine göre “**genel menfaatlere yarar derneklerden**” sayılmıştır. 1946 yılında kurulan TJK, yaklaşık üç yıl sonra “genel menfaatlere yarar dernek” (Halen yürürlükte olan 5253 sayılı Dernekler Kanununun 27. Maddesinde “Kamu yararına çalışan dernek”) statüsüne kavuşmuştur.

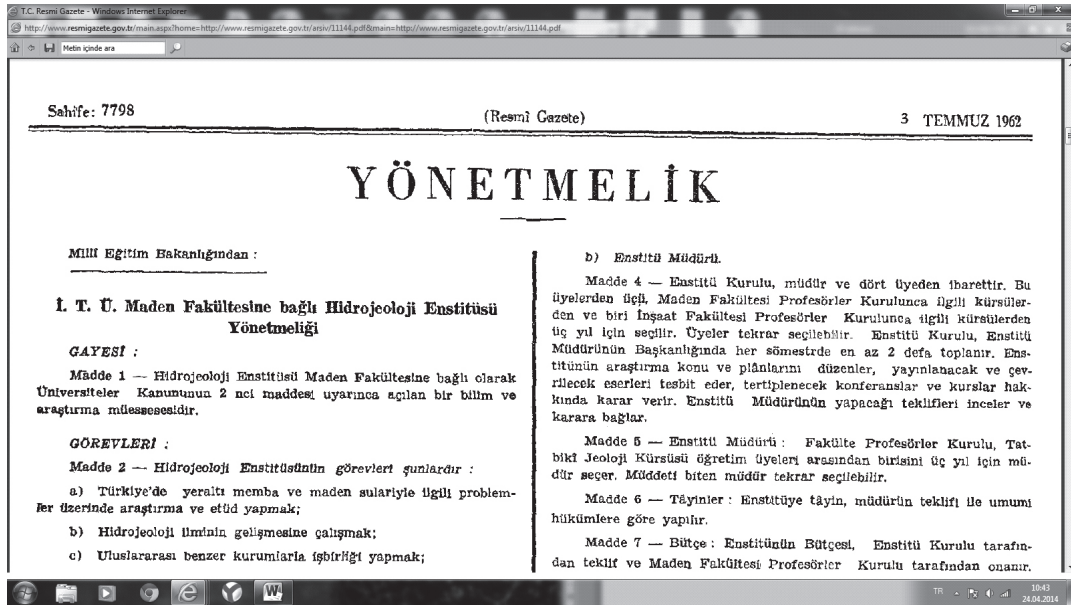

Şekil 1- İ.T.Ü. Hidrojeoloji Enstitüsü Yönetmeliği

Milli Eğitim Bakanlığı 07.06.1952 tarih ve 8129 sayılı Resmi Gazete’de “**İTÜ Hidrojeoloji Enstitüsü Yönetmeliği**”³ (Şekil 1); 03.07.1962 tarih ve 11144 sayılı Resmi Gazete’de ise “**İTÜ Maden Fakültesine bağlı Hidrojeoloji Enstitüsü Yönetmeliği**”⁴ yayımlamıştır (Şekil 2). İlk Yönetmelikte Enstitünün birincil amacının “Hidrojeolog [orijinal metinde “hidrojeolog” olarak yazılmıştır] yetiştirmek için öğrenim yapmak” olduğunun belirtilmesine karşın

ikinci yönetmelikte birincil amaç “Türkiye’de yeraltı memba ve maden sularıyla ilgili problemler üzerine araştırma ve etüd yapmak” şeklinde belirtilmiştir.

Öte yandan ilk Yönetmelikte Enstitü Müdürü olabilmek için “İTÜ Profesörü” olmak yeterli görülmüşken 1960 yıllarda Ülkemizdeki jeoloji eğitiminin ve öğretim kadrosunun yaygınlaşmasına paralel olarak ikinci Yönetmelikte “Tatbiki Jeoloji Kürsüsü öğretim üyeleri arasından” seçilmesine imkan tanınmıştır.

Şekil 2- İTÜ Maden Fakültesine bağlı Hidrojeoloji Enstitüsü Yönetmeliği

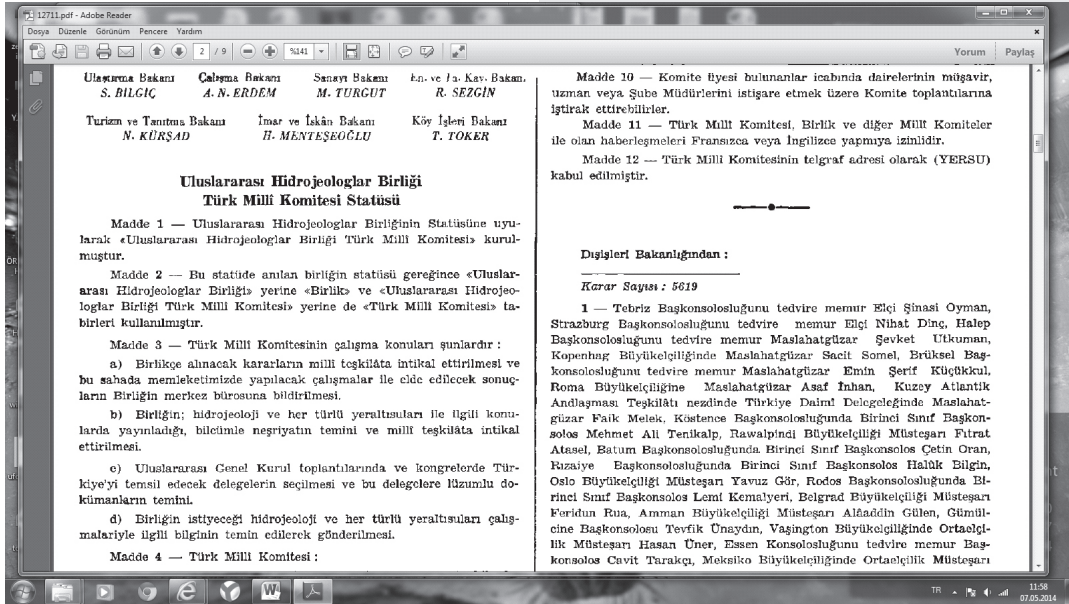
1952 yılında hidrojeoloji alanında bir gelişme daha yaşandığı görülmektedir. 28.09.1952 tarihli ve 12711 sayılı Resmi Gazete’de “**Uluslararası Hidrojeologlar Birliği Türk Milli Komitesi**”nin⁵ kuruluşuna dair Bakanlar Kurulu kararı ile Komite Statüsü yayımlanmıştır (Şekil 3). Statü gereğince Komite üyeliği sadece Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, DSİ, EİE, MTA gibi Kamu Kurum temsilcilerinden oluşturulmuştur.

Ancak Statüde en çok dikkat çeken bölüm Müşavir Üyeliklerde “**Jeologlar Birliği**” temsilcisine yer verilmesidir. Elbette mesleki örgütlülük tarihimizde “**Jeologlar Birliği**” adıyla bir yapılanmanın olduğunu bilen meslektaşlar vardır, ancak benim jenerasyondan “**Jeologlar Birliği**”nin adını duyan herhalde yoktur.

Ne yazık ki ben de ilk kez bu araştırma sürecinde öğrendim. “Ne yazık ki” diyorum çünkü, “**Jeologlar Birliği**” en eski mesleki örgütümüz olup kurulduğu 1951 yılından kapatıldığı döneme kadar önemli işlevler üstlenmesine karşın hakkında hiçbir bilgiye sahip değilmişim.

1966 Yılı Şubat ayında yayınlanan sayısındaki “1965 Yılı Türkiye Jeoloji Kurumu Faaliyet Raporu”nda⁶ “**Diğer mesleklerin olduğu gibi Türkiye Jeologlar Sendikasının kurulması içinde hazırlık komitesi teşkil edilerek çalışmalara başlanmıştır. Sendikanın kurulmasının bu yıl gerçekleşeceğini ümit etmekteyiz**” denilmektedir ki meslektaşlarımız o koşullarda yeni bir örgütlülük modeline yönelerek sendikalaşma kararı almışlar. Benim bundan da haberim yoktu..

Anlaşılan o ki sadece Resmi Gazete’de değil Türkiye Jeoloji Bültenlerinde de arşive uzandıkça tarihimizden yeni kesitlere, şarşırtıcı bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu yazıda Resmi Gazete sayfalarında yer alan ve geçmişte kalmış bazı bilgileri paylaştım. Bu sayfalarda bizlerin, özellikle de genç meslektaşlarımızın, dikkatini çekeceğine inandığım değişik bilgilere ulaşmak mümkün (örneğin bugün bile tartıştığımız “mikro-bölgeleme ve zemin etütleri” üzerine ilk zorunluluk, 1973 yılında yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile getirilmiştir).

Şekil 3- Uluslararası Hidrojeologlar Birliği Türk Milli Komitesi Statüsü

Fakat daha da ilginç olan “**Jeologlar Birliği**”nin peşine düşüp biraz araştırmaya karar verdiğimde karşıma bu kez de yepyeni bir örgütlenme çalışmasının çıkması oldu. Türkiye Jeoloji Bülteni’nin

Tarihimiz elbette sadece Resmi Gazete sayfalarından ve bu sayfalardaki “resmi işlemlerden” ibaret değil; çünkü bu tarih aynı zamanda bir mücadele tarihi. Dolayısıyla çok farklı kaynaklara dağılmış durumda

ve açıkçası tam olarak bilinmiyor. Oda kültürünün gelişebilmesi ve yeni nesillere aktarılabilmesi için fazla gecikmeden, geçmişimize ait ve dağınık durumdaki bu bilgilerin biraraya getirilmesi; Resmi Gazete de dahil olmak üzere, değişik kaynaklara başvurulmak suretiyle "tarihimizin" yeniden kaleme alınması gerekmektedir. Bu çalışmanın etkin ve verimli bir şekilde sürdürülebilmesi için sadece yazılı belgelere dayalı olarak yürütülmemesi ve "**sözlü tarih**" olarak nitelenen ve "**yaşayan bireylerin belleğe dayalı anlatılarını-yaşam öykülerini de**" kapsayacak şekilde planlanması gerektiği inancındayım. Dilerim bu yazı sürecin bir ateşleyicisi olur.

Ayrıca bir de çağrıda bulunmak isterim, bu yazıyı okuyan herkesten bir ricam var; "Jeologlar Birliği" veya "Türkiye Jeologlar Sendikası" veya "Türkiye Jeoloji Kurumu", hiç farketmez tarihimizde yer alan örgütüllüklerimizin geçmişine ait bilgi veya belgeleri paylaşmak isteyen herkesi Oda Yönetim Kurulu ile temasa geçmeye davet etmek istiyorum.

Kaynaklar

URL 1-

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7113.pdf>HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7113.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7113.pdf"&HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7113.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7113.pdf"main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7113.pdf

URL 2-

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7134.pdf>HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7134.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7134.pdf"&HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7134.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7134.pdf"main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7134.pdf

<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7134.pdf>HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7134.pdf"main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7134.pdf

URL 3-

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8129.pdf>HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8129.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8129.pdf"&HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8129.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8129.pdf"main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8129.pdf

URL 4-

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11144.pdf>HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11144.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11144.pdf"&HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11144.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11144.pdf"main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11144.pdf

URL 5- <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12711.pdf>HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12711.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12711.pdf"&HYPERLINK "http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12711.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12711.pdf"main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12711.pdf

URL 6-

http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/657c1fffd38824e_ek.pdf?dergi=TÜRKİYE JEOLJİ BÜLTENİ